

Отже, коучинг – це не теорія, це, перш за все, практика. Практика не складна в освоєнні, але при цьому на рідкість ефективна. Щоб переконатися в цьому, достатньо тільки спробувати застосувати коучинг у своїй роботі, і результат неодмінно буде позитивним.

Список використаних джерел

1. Голви, Т. Максимальная самореализация. работа как внутренняя игра. Фокус, обучение, удовольствие и мобильность на рабочем месте / Тимоти Голви. – М. : Издательство Альпина бизнес букс, 2005 г. – 254 с
2. Денисенко Е. Коучинг для менеджеров / Е. Денисенко // Отдел маркетинга. – 2004. – № 7–8. – С. 52–53.
3. Логвиновський Є.І. Функціональна та змістовна сутність коучингу на підприємстві / Є.І. Логвиновський // Європейський вектор економічного розвитку: [збірник наукових праць]. - К:2012. - № 2 (13). - С.297-301.
4. Павлов В. І. Коучинг та наставництво у підприємницькій діяльності України / В. І. Павлов, О. Ю. Кушнірук // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: [збірник наукових праць]. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С. 276-280.
5. Петровська І.Р. Підвищення ефективності управлінської діяльності керівника за допомогою коучингу / І.Р. Петровська, Р.Д. Бала // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 20.14. – С. 158–161.

Summary. The article deals with one of the modern technologies of business management - coaching, coaching reasonable definition, defined by its content and functional essence and principles of coaching in personnel management.

Key words: *coaching, coach, human capital, human resources, business.*

УДК 354.04:351.77:323.21

Рингач Н.О.,

*доктор наук з державного управління
Інституту демографії та соціальних досліджень
імені М.В. Птухи НАН України,
м. Київ*

ЗДОРОВ'Я ЯК СКЛАДОВА ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ТА ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ

У статті окреслено сучасне розуміння ролі здоров'я як складової людського капіталу та необхідної умови суспільного розвитку. За допомогою контент-аналізу міжнародних стратегічних документів визначено основні ключові моменти стратегій охорони громадського

здоров'я та її еволюцію з кінця ХХ-початку ХХІ сторіччя. Висвітлено значущість громадського здоров'я у досягненні цілей сталого розвитку.

Ключові слова: громадське здоров'я, зміцнення здоров'я, людський капітал, сталий розвиток

«Очевидно, що гарне здоров'я є основною умовою прогресу. Суспільства здорових людей впевнено рухаються в різних напрямках прогресу. Тому забезпечення здоров'я стало пріоритетним завданням на національному і глобальному рівні»

Прем'єр-міністр Таїланду д-р Таксин Шинаватра, виступ на церемонії відкриття VI глобальної конференції зі зміцнення здоров'я, Бангкок, 2005

Сьогодні, за умов визнання ролі людського капіталу однією з основних у розвитку суспільства (Г. Беккер, Т. Шульц, Б. Вейсброд, Дж. Мінцер, Л. Хансен тощо), існує нагальна потреба усвідомлення як керівництвом державою, так і суспільством в цілому і окремими громадянами значущості здоров'я з огляду його важливості для розвитку. Адже у структурі національного багатства економічно розвинутих країн природні ресурси та основні виробничі фонди сумарно складають лише близько чверті, тоді як людський капітал, складовою якого є здоров'я – решту, або три четвертих. Через це саме людський капітал вважається найціннішим ресурсом в постіндустріальному суспільстві. Попри те, що здоров'я є одним із нематеріальних компонентів людського розвитку, його формування, збереження та відновлення вимагає коштів і зусиль. Концепцією людського розвитку, у фокусі якої перебуває людина і її потреби, серед основних дій з оптимізації зв'язку між економічним зростанням і людським розвитком запропоновано, зокрема, збільшення інвестицій в охорону здоров'я, що сприятиме реалізації можливостей людини та її участі у виробництві та суспільному житті.

Усвідомлення того, що краще здоров'я населення – необхідна умова для економічного зростання, призвело до розгляду вкладення коштів в ефективні системи охорони здоров'я як інвестицію в майбутній добробут населення, причому ця інвестиція має бути ретельно прорахованою з точки зору витрат і вигод (cost-benefit). Так, згідно проведеної у Об'єднаному Королівстві оцінки, прогнозовані фінансові потреби на медичну допомогу до 2020 року відрізнятимуться щонайменше на 50 млн. євро залежно від того, чи буде стан здоров'я населення відповідати найбільш оптимістичним чи, навпаки, найбільш песимістичним оцінкам [1].

Хоча Основами законодавства України про охорону здоров'я одним із основних принципів охорони здоров'я в Україні (ст. 4) задекларовано «визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності

суспільства і держави, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України» реальна медико-демографічна ситуація залишається несприятливою, а за показником очікуваної тривалості життя наша країна відстає від показників країн ЄС на десятиріччя. Останнє засвідчує необхідність привернення уваги до дій з покращання здоров'я нації для забезпечення збереження і подальшого розвитку української держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фахівцями підкреслюється, що у минулому темпи економічного зростання недостатньо співвідносилися з показниками, що засвідчували покращання у таких найважливіших сферах розвитку, як політична та соціальна стабільність, безпека, освіта і охорона здоров'я [2, 3]. Основною метою розвитку визнається стале зростання якості життя всього населення, що неможливо досягти без покращання громадського здоров'я. Визнаним мірилом людського розвитку і благополуччя виступає тривалість життя. Інтегральний показник здоров'я і довголіття – середня тривалість життя при народженні – є важливою характеристикою Індексу розвитку людського потенціалу (HumanDevelopmentIndex). Здоров'я також є ваговою складовою (вага 10%) Індексу якості життя (QualityofLifeIndex).

Компанія Bloomberg (один з провідних постачальників фінансової інформації для фінансових ринків світу) нині формує і оприлюднює рейтинг країн за станом здоров'я їх громадян, демонструючи цим зростаюче усвідомлення важливості капіталу здоров'я для можливостей розвитку конкретної держави і її конкурентоздатності та привабливості в якості об'єкту інвестицій на міжнародному ринку. Окрім очікуваної тривалості життя, рейтинг від Bloomberg базується на таких показниках, як дитяча смертність, рівні смертності для різних вікових груп та за причинами, частка курців, рівень вживання спиртних напоїв, характеристика фізичної активності, поширення ВІЛ, показниках, що характеризують екологічну ситуацію в країні тощо.

Серед Цілей Розвитку Тисячоліття до 2015 року було представлено декілька цілей, що стосуються здоров'я. Україною серед інших було визначено дві національні цілі, які безпосередньо стосуються здоров'я: Ціль 4 – Поліпшення здоров'я матерів та зменшення дитячої смертності, та Ціль 5 – Обмеження поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу та туберкульозу і започаткування тенденції до скорочення їх масштабів. Однак, окрім них, виконувались завдання з досягнення інших цілей, які торкалися здоров'я населення опосередковано – наприклад, Ціль 7 – Сталий розвиток довкілля, або Ціль 1 – Подолання бідності тощо [4]. Після аналізу досягнення Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ) у світі та обговорення програми в галузі розвитку після 2015 року було визнано, що зниження глобального тягаря хвороб і впровадження здорового способу життя не може бути виключно функцією системи охорони здоров'я; це вимагає

узгоджених міжсекторальних впливів, підтримуваних цілим рядом функцій і суспільних благ у глобальних масштабах. Юридичні та структурні зміни необхідні, щоб зменшити нездорові впливи і збільшити можливості для вибору здорового способу життя і можливості максимально досяжного рівня здоров'я [5]. Серед запропонованих 25 вересня 2015 року на Саміті ООН 17 глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року фігурує Ціль 3 – гарне здоров'я і благополуччя, характеризуючи нерозривну єдність цих двох понять.

Метою роботи стало визначення ролі здоров'я як складової людського капіталу та необхідної умови суспільного розвитку на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здоров'я (фізичне, психічне, соціальне) є однією з основних складових якості життя, формуючи якість життя як безпосередньо, так і через тісно пов'язані з ним (або обумовлені ним) трудовою активністю, фінансовим становищем, рівнем незалежності тощо. Без збереження здоров'я населення не може реалізовувати свої можливості в економічній та інших сферах людської життєдіяльності. Гарне здоров'я на індивідуальному рівні надає відчуття повноцінного життя, здатність бути активним і творчим членом суспільства, на макrorівні ж стан здоров'я працюючого населення є одночасно об'єктивною передумовою і наслідком економічних успіхів. На нашу думку, важко будь-яким економічним реформам в Україні забезпечити нову якість економічного зростання, коли третина населення вмирає до завершення періоду трудової діяльності (до досягнення 65 років). Тому проблеми громадського здоров'я мають бути в фокусі соціально-економічної політики, і розглядатися з позицій міжнародних стратегій у цій сфері.

Низка глобальних конференцій зі зміцнення здоров'я послідовно окреслює, розвиває і удосконалює стратегію охорони громадського здоров'я у масштабі світу, спираючись на вагому доказову інформаційно-аналітичну базу стосовно детермінантів здоров'я, постійно поновлювану міжнародною командою фахівців, оперативно враховуючи соціальні, політичні, демографічні, економічні, кліматичні та інші зрушення, своєчасно реагуючи на загрози і використовуючи можливості і переваги застосування набутого досвіду. Наріжним каменем цієї стратегії є усвідомлення важливості здоров'я як необхідної запоруки і, одночасно, цілі розвитку людства.

Ще на Першій міжнародній конференції щодо зміцнення здоров'я, яка була скликана в 1986 р в Оттаві, були визначені принципи і напрями дій зі зміцнення здоров'я. Зміцнення здоров'я (Health Promotion) було визначено як «процес, що дає людям можливість впливати на своє здоров'я і покращувати його [6]. Для досягнення повного фізичного, душевного і соціального благополуччя індивідууми і спільноти повинні

бути в змозі визначати і реалізовувати свої прагнення, задовольняти свої потреби і змінювати умови навколишнього середовища або пристосовуватися до них. Здоров'я, таким чином, уявляється ресурсом для повсякденного життя. Здоров'я – це позитивна концепція, що підкреслює важливість соціальних і особистісних ресурсів, поряд з фізичними можливостями. Тому зміцнення здоров'я – завдання не тільки сектора охорони здоров'я, необхідні зусилля по формуванню здорового способу життя і, в більш широкому плані, всебічне підвищення рівня загального добробуту людей».

Було проголошено п'ять стратегій Оттавської Хартії: розробка державної політики, що сприяє зміцненню здоров'я; посилення активностей на рівні громади; розвиток вмінь і навичок; створення сприятливого середовища проживання людей; переорієнтація служб охорони здоров'я.

Четверта Міжнародна конференція щодо зміцнення здоров'я, що відбулася в 1997 р. у Джакарті (Індонезія) прийняла декларацію «Керуючись зміцненням здоров'я – в ХХІ століття». Джакартською декларацією були окреслені основні пріоритети зміцнення здоров'я в наступному столітті:

- розвиток громадської відповідальності за здоров'я;
- збільшення інвестицій, спрямованих на розвиток здоров'я;
- консолідація і розширення партнерства заради здоров'я.

Згідно з визначенням ВООЗ, розвиток охорони здоров'я – це процес постійного і послідовного поліпшення стану здоров'я окремих осіб і груп населення. Джакартська декларація зміцнення здоров'я характеризує як основний елемент розвитку охорони здоров'я.

Бангкокська хартія (2005) проголосила, що політика і партнерства, спрямовані на розширення можливостей громад та на поліпшення здоров'я і підвищення рівності в забезпеченні здоров'я, повинні бути в центрі глобального і національного розвитку [7]. Бангкокська хартія доповнила і розвинула цінності, принципи і стратегії дій щодо зміцнення здоров'я, встановлені в Оттавській хартії.

У Бангкоку було акцентовано увагу на тому, що необхідно вирішувати проблеми, пов'язані з наслідками глобалізації для здоров'я, зокрема, зростаючі нерівності стосовно здоров'я всередині країн та між ними, швидка урбанізація і деградація навколишнього середовища. Критичними чинниками, що впливають на здоров'я у сучасному світі, визнано також наступні:

- нова типологія споживання і комунікацій;
- комерціалізація;
- несприятливі соціальні, економічні демографічні зміни, що впливають на умови праці, навчальне середовище, характер сімейних зв'язків, а також культуру і соціальний склад громад.

Бангкокською хартією (Таїланд, 7-11 серпня 2005 р.) було визначено новий напрямок діяльності зі зміцнення здоров'я, закликаючи до узгодженості політичних курсів, інвестицій та створення партнерств за участю урядів, міжнародних організацій, громадянського суспільства та приватного сектора для виконання чотирьох основних зобов'язань. Відповідно до них зміцнення здоров'я повинно:

- бути внесеним в якості основного пункту до порядку денного глобального розвитку;
- стати одним з основних обов'язків всіх урядів;
- бути частиною належної корпоративної практики;
- перебувати в фокусі ініціатив громад та громадянського суспільства.

Етична та відповідальна ділова практика і справедлива торгівля служать прикладами того типу ділової практики, яка повинна підтримуватися споживачами і громадянським суспільством, а також органами управління з використанням відповідних стимулів і правил.

У 2008 р. у Таллінні було підписано Хартію «Системи охорони здоров'я для здоров'я та добробуту», що ілюструє відданість конкретним, вимірюваним діям з укріплення систем охорони здоров'я в цілях підвищення ступеня їх відповідальності як перед населенням цих країн, так і перед міжнародним співтовариством [8] з акцентом на тому, що інвестування у здоров'я відповідає інтересам кожного уряду через доведене суттєве сприяння покращання здоров'я населення підвищенню добробуту нації.

Політика і стратегії залежать від політичних систем і діючих суб'єктів і вимагають розуміння контексту, в якому вони покликані забезпечити зміни. У будь-якому планованому втручанні програмного характеру має враховуватися: потенційний вплив культурних відмінностей, соціально-економічне становище, гендерна, расова та етнічна приналежність, мас-культура – подача новин, реклама, маркетинг, достатність та надійність доступних джерел медичної інформації, в т. ч. по електронних каналах.

Стратегія «Здоров'я-2020» надає об'єднану і всеосяжну рамкову основу для розвитку охорони здоров'я, що базується на ціннісних принципах та включає реалістичні цільові показники, а також механізми для моніторингу, планування та реалізації [9, 10]. Вона зводить воєдино взаємопов'язані нові фактичні дані і зміцнює послідовність існуючих знань з питань здоров'я та його детермінант. Розроблена для того, щоб запропонувати практичні шляхи вирішення існуючих і виникаючих проблем в сфері охорони здоров'я в Європейському Регіоні, належні рішення в сфері стратегічного управління і ефективні втручання, вона вказує, як можна підвищувати, підтримувати, оцінювати рівень здоров'я і благополуччя. В рамках «Здоров'я-2020» пропонуються заходи, які спрямовані на формування духу соціальної згуртованості та безпеки, встановлення розумного співвідношення між роботою і життям,

досягнення гарного здоров'я і отримання хорошої освіти. Серед ключових політичних питань – як найкращим чином можна використовувати обмежені ресурси для досягнення більш високих показників здоров'я при справедливому і рівноправному доступі до медичної допомоги, якого роду заходи політики і втручання найбільш ефективним чином вплинуть на стан здоров'я і благополуччя людей, та які можливості і види новаторських розробок видаються найбільш перспективними у конкретних умовах для різних країн.

Серед головних цілей політики «Здоров'я-2020»:

- Працювати разом;
- Встановити спільні стратегічні цілі;
- Добиватися покращання здоров'я;
- Удосконалити стратегічне управління ОЗ;
- Активізувати процес обміну знаннями і впровадження інновацій;
- Підвищити рівень громадської участі (право і можливість).

Аделаїдська заява (2010) щодо необхідності врахування питань здоров'я у всьому спектрі державної політики спрямована на залучення до цього процесу чиновників на всіх рівнях управління (від місцевого до міжнародного). Підкреслено, що мета діяльності уряду може бути краще досягнута, коли всі галузі розглядають здоров'я та добре самопочуття людини як ключовий компонент політики, адже більшість чинників здоров'я та доброго самопочуття лежать поза галуззю охорони здоров'я і формуються соціально-економічними умовами. Хоча багато галузей економіки вже роблять свій внесок у здоров'я нації, значні протиріччя між здоров'ям та розвитком економіки все ще зберігаються. Аделаїдська заява підкреслює необхідність укладення нового соціального контракту для досягнення цілей людського розвитку, сталості та рівності, а також поліпшення здоров'я людей, що вимагає впровадження нових форм управління, з очолюваною урядами взаємодією між всіма секторами, на галузевому рівні та у площині управлінської вертикалі [11].

Стратегічне управління в інтересах здоров'я визначається як «прагнення органів державного управління (урядів)³ керувати спільнотами, країною (або групами країн) в їх діях з досягнення здоров'я як невід'ємної складової благополуччя, застосовуючи для цього як загальнодержавний підхід, так і підхід на основі участі всього суспільства». Здоров'я і благополуччя розглядаються в цій концепції стратегічного керівництва в інтересах здоров'я як головні елементи того, що складає в ХХІ столітті процвітаюче суспільство і економіку, яка динамічно розвивається, а стратегії та підходи будуються на фундаменті таких цінностей, як права людини і соціальна справедливість.

³або інших діючих суб'єктів

Стратегічне управління в інтересах здоров'я передбачає створення умов для спільних дій як сектора охорони здоров'я, так і секторів, що не мають відношення до охорони здоров'я, державного і приватного секторів і безпосередньо громадян в ім'я спільних інтересів. Для нього потрібний набір стратегій, що взаємно підсилюють один одного, багато з яких поширюються на сектори, не займаються охороною здоров'я, і на сектори, що не входять в систему державного управління, і ці стратегії повинні спиратися на структури та механізми, що дають можливість здійснювати співробітництво. Концепція стратегічного управління в інтересах здоров'я рішуче підтверджує логічність і обґрунтованість існування міністрів і міністерств охорони здоров'я та установ охорони громадського здоров'я та полегшує їм виконання завдань по налагодженню співпраці з іншими зацікавленими партнерами і виконанню нових функцій щодо формування стратегій, спрямованих на зміцнення здоров'я та благополуччя [12].

Сутність сучасного загального зсуву в процесах формування політики полягає в тому, щоб впровадити загальнодержавний підхід до охорони здоров'я, причому підхід на основі участі всього суспільства. У світі існує нагальна потреба випробувати нові підходи до формування та реалізації політики на національному та місцевому рівнях. Охорона здоров'я – така сфера політики, в якій потрібно здійснювати узгоджені дії в одночасно у низці інших секторів, і саме це відкриває можливість для прийняття стратегій, які взаємно підсилюють одна одну в усіх напрямках суспільного розвитку, реалізуючи на практиці гасло «Працюючи разом у різних секторах для здоров'я й благополуччя».

Тісний зв'язок освіти і культури яскраво ілюструється на прикладі оцінки впливу грамотності з питань здоров'я. Недостатні знання і навички в сфері санітарної грамотності призводять до вибору менш здорового способу життя і ризикованої поведінки, і як наслідок, більш слабкого здоров'я, а отже потребою у допомозі і зростання числа випадків госпіталізації, та виснаження кадрових та фінансових ресурсів систем охорони здоров'я і соціального захисту. Завжди обмежена грамотність асоціюється з великими витратами системи охорони здоров'я. Так, було підраховано, що обмежена грамотність з питань здоров'я в Канаді обійшлася за рік більш ніж у 8 млрд. \$ США, що становило приблизно 3-5% всього бюджету медико-санітарної допомоги країни. За даними Національної академії з проблем старіючого суспільства, додаткові витрати на медико-санітарну допомогу, викликані обмеженою санітарною грамотністю громадян Сполучених Штатів Америки, склали у 1998 р. близько 73 млрд. \$ США [13].

Висновки. В минулому важливість системи охорони здоров'я недооцінювалась, не було чіткого розуміння, що краще здоров'я населення – необхідна умова для економічного зростання. Сучасний погляд на роль охорони здоров'я полягає в тому, що здоров'я нації

виступає передумовою функціонування економіки країни, а ефективна система охорони здоров'я – одним з чинників її розвитку.

Доступна для широких верств якісна охорона здоров'я, що забезпечує вагому частину соціального захисту, є, з одного боку, важливою складовою якості життя, з іншого – запорукою ефективного функціонування національної економіки. Середня очікувана тривалість життя виступає інтегральним показником стану здоров'я населення та ефективності державної політики в цілому, і у сфері охорони здоров'я, зокрема.

Сьогодні інвестування в ефективні системи охорони здоров'я слід розглядати не як неминучий тягар, а як інвестицію в сьогоднішній і майбутній добробут населення.

Список використаних джерел

1. ВОЗ призывает использовать новые подходы как к медицинской помощи, так и к роли пациентов в процессе ее оказания [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.who.int/infobase/report.aspx?rid=111&iso=UKR&goButton=Go>
2. Мехедова Т. Людський капітал: концепція, напрямки розвитку / Мехедова Т.М // Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. Т. 15. – Донецьк : Східний видавничий дім, Український культурологічний центр. – 2006. – С. 115-122.
3. Людський розвиток в Україні: історичний вимір трансформації державної соціальної політики (колективна монографія) / за ред. Е.М.Лібанової. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2014. – С.67.
4. Цілі Розвитку Тисячоліття Україна: 2000–2015 : Національна доповідь. – К., Програма Розвитку ООН в Україні, 2015. – 37 с.
5. Buse K. Health post-2015: evidenceandpower / K. Buse , S. Hawkes // TheLancet, Vol. 383, Issue 9918. – P. 678 – 679.
6. Оттавская хартия по укреплению здоровья. Женева, Всемирная организация здравоохранения, 1986 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа :http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0009/146808/Ottawa_Charter_R.pdf
7. The Bangkok Charter for Health Promotion in a Globalized World (11 August 2005) [Electronic resource]. – Access mode : http://www.who.int/healthpromotion/conferences/6gchp/hpr_050829_%20BCHP.pdf?ua=1
8. WHO European Ministerial Conference on Health Systems: «Health Systems, Health and Wealth», Tallinn, Estonia, 25–27 June 2008. Report. – Copenhagen : WHO Regional Office for Europe, 2009. – iv + 74 p.
9. EUR/RC61/9 The new European policy for health – Health 2020: vision, values, main directions and approaches [Electronic resource]. – Access mode :<http://www.euro.who.int/en/who-we-are/governance/regional->

- committee-for-europe/past-sessions/sixty-first-session/documentation/working-documents/wd9-the-new-european-policy-for-health-health-2020
10. The Minsk Declaration. The Life-course Approach in the Context of Health 2020. – Copenhagen : World Health Organization Regional Office for Europe, 2015. – 12 p.
 11. The Adelaide Statement on Health in All Policies. Moving towards a shared governance for health and well-being : Report from the International Meeting on Health in All Policies, Adelaide 2010. – WHO, 2010. – 4 p.
 12. Governance for health in the 21st century.[Electronic resource]. – Access mode : <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/event/first-who-european-conference-on-the-new-european-policy-for-health-health-2020/documentation/inf-doc-6-governance-of-health-in-the-21st-century>
 13. Eichler K. et al. The costs of limited health literacy: a systematic review. – International Journal of Public Health. – 2009. – № 54. – P. 313–324.

***Summary.** The article demonstrates the modern (up to date) comprehension of health role as a component of human capital and necessary condition of social development.*

With the help of content-analysis of international strategic documents there were revealed the principal key moments of public health and the end of XX - beginning of XXI century's evolution strategy. There was shown the importance of public health in achievements of sustainable development goal.

***Key words:** public health, health promotion, human capital, sustainable development*

УДК [37:007]:[005.953:364.614.8]

Трифаніна Л.С.,
аспірант

Національного педагогічного університету
ім. М. П. Драгоманова,
м. Київ

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ НА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

У статті розглянуті поняття «людський розвиток», «потенціал» та «людський потенціал». З'ясовані компоненти людського потенціалу. Зазначено причини людського потенціалу, як основного стратегічного ресурсу суспільства. Визначено роль освіти у процесі розвитку людського потенціалу. Надана характеристика інформаційної культури. Обґрунтовано вплив інформаційної культури на збагачення людського потенціалу.

***Ключові слова:** людський розвиток, потенціал, людський потенціал, освіта, інформаційна культура.*